

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI

PS-VI.431.2.21.2022.KS

Olsztyn, 8 grudnia 2022 r.

**Szanowna Pani
Anna Juszyńska
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Węgorzewie
ul. Gen. Józefa Bema 16A
11-600 Węgorzewo**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nr FK-IV.0030.851.2022 z dnia 18 października 2022 roku, zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

- 1) Katarzyna Henryka Stefanowska – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
- 2) Agnieszka Brzozowska – główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 02 listopada 2022 r. i zakończono w dniu 08 listopada 2022 r. Przedmiotem kontroli objęto sposób zapewnienia dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w świetle przepisów:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2022, poz. 447 ze zm.), zwanej dalej ustawą wrispz,
- ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. 2020 poz. 1359 ze zm.), zwanej dalej Kodeksem,
- ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz.U. 2021 poz. 2095 ze zm.),
- Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 października 2021 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (t.j. Dz. U. 2021, poz. 1960), zwanego dalej Rozporządzeniem.

W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym użyto skrótów:

- 1) PCPR/ Centrum/ Jednostka – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie,
- 2) Dyrektor – co oznacza: Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie, panią Annę Juszyńską,
- 3) Zespół – co oznacza: Zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej, utworzony w PCPR w Węgorzewie,
- 4) Regulamin Organizacyjny / Regulamin – co oznacza: Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie,

- 5) Statut – co oznacza: Statut Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie,
- 6) Organizator – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie, wyznaczone przez Starostę Węgorzewskiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- 7) koordynator – co oznacza: koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, o którym mowa w ustawie o wripisz, zatrudnionego w PCPR,
- 8) Powiat – co oznacza: Powiat Węgorzewski,
- 9) Program – co oznacza: 3-letni powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej, opracowany przez PCPR w Węgorzewie, o którym mowa w art. 180 pkt 1 ustawy wripisz,
- 10) Wykaz – co oznacza: Wykaz rodzin zastępczych wg stanu na dzień rozpoczęcia kontroli, sporządzony przez Jednostkę **/akta kontroli str. 92-97/**,
- 11) Rejestr - co oznacza: Rejestr danych o osobach pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka, prowadzony przez PCPR, o którym mowa w art. 46 ust. 1 ustawy wripisz.

Kontrola obejmowała okres od 1 stycznia 2021 r. do dnia jej zakończenia (z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem mających wpływ na działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą). Fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze kontroli prowadzonym przez Centrum.

Ustalono, iż w okresie podlegającym kontroli Jednostką kierowali:

- do 15.01.2022 r. – pan Dariusz Jurkowski, dalej jako poprzedni Dyrektor,
- od 18.01.2022 r. do chwili obecnej – pani Anna Juszyńska **/akta kontroli str. 1-3/**.

Kontrolę przeprowadzono w obecności Dyrektora - pani Anny Juszyńskiej. Kontroli dokonano w oparciu o: analizę prowadzonej w Jednostce dokumentacji merytorycznej, dokumentacji potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników Zespołu oraz osób niewchodzących w skład Zespołu, realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej, a także informacje i wyjaśnienia przekazane bezpośrednio przez ww.

Działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami i uchybieniem**.

USTALENIA KONTROLI

1. Przedmiot kontroli w dokumentach organizacyjnych kontrolowanej Jednostki

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie, wyznaczone przez Starostę Węgorzewskiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie, w okresie objętym kontrolą działało na podstawie:

- Statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie, nadanego Uchwałą Nr LX/415/2006 Rady Powiatu Węgorzewskiego z dnia 31 sierpnia 2006 r. **/akta kontroli str. 4-6/**,
- Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie, przyjętego Uchwałą Zarządu Powiatu Mrągowskiego Nr 92/2020 z dnia 15 września 2020 r. **/akta kontroli str. 7-37/**.

Z zapisów Regulaminu Organizacyjnego wynika, że PCPR działa m.in. na podstawie ustawy wripisz. W rozdziale II Regulaminu, który dotyczy Organizacji Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, wyodrębniono Zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej.

W § 4 pkt 5 tego rozdziału wskazano, że „działalność OIK [Ośrodka Interwencji Kryzysowej] koordynowana jest przez zespół pieczy zastępczej” /akta kontroli str. 11/, co sprzeczne jest z przepisami ustawy wrispz. Dyrektor wyjaśniła, że koordynacją działalności Ośrodka Interwencji Kryzysowej zajmuje się pracownik socjalny, zatrudniony w Jednostce, który wchodzi w skład Zespołu i realizuje zadania z zakresu ustawy wrispz, a także innych ustaw (co znalazło odzwierciedlenie w zakresie jego czynności), a zapis jest „niefortunny” skonstruowany.

Ponadto w § 6 i 7 Regulaminu, w obszarze dotyczącym **Zespołu Pieczy Zastępczej**, ujęto zadania koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej (wynikające z ustawy wrispz) oraz zadania pracowników socjalnych, wynikające z powyższej ustawy oraz z innych ustaw, które pracownicy ci realizują, w ramach swoich kompetencji, np. ustawy o pomocy społecznej. W ocenie kontrolujących, **w części Regulaminu dotyczącej Zespołu**, należałoby ująć **tylko zadania wynikające z ustawy wrispz**, które pracownicy zobowiązani są realizować.

Poza wskazanymi organizacyjnymi niezgodnościami, kontrolujący nie stwierdzili skutku powyższego uchybienia.

Z informacji przekazanej przez Dyrektora wynika, iż w okresie podlegającym kontroli w Jednostce brak było innych regulacji dotyczących organizacji pracy z zakresu pieczy zastępczej, za wyjątkiem Zarządzenia Nr 18/2020 Starosty Węgorzewskiego z dnia 08 czerwca 2020 r. dotyczącego zawieszenia dokonywania ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz ocen rodzin zastępczych, w związku z przeciwdziałaniem COVID-19, które obowiązywało do 07 czerwca 2021 r. /akta kontroli str. 38-39/.

2. Zasoby kadrowe i kwalifikacje pracowników kontrolowanej jednostki, realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej

Dyrektor oraz poprzedni Dyrektor spełniali wymogi kwalifikacyjne w zakresie wykształcenia, określone dla tego stanowiska w Rozporządzeniu.

Z informacji Dyrektora Jednostki wynika, że w okresie podlegającym kontroli zadania z zakresu pieczy zastępczej wykonywało łącznie siedmiu pracowników /akta kontroli str. 40-51/.

Ustalono, że w skład Zespołu wchodził:

- 1) koordynator rodzinnej pieczy zastępczej - 3 osoby, zatrudnione w wymiarze 1 etatu każda, z czego na dzień kontroli zatrudniano 1 osobę na ww. stanowisku,
- 2) pracownik socjalny - 1 osoba, zatrudniona w wymiarze pełnego etatu,
- 3) specjalista pracy z rodziną, pełniący funkcję kierownika Zespołu – 1 osoba, zatrudniona w wymiarze pełnego etatu.

Ponadto w PCPR do realizacji zadań z zakresu pieczy zastępczej zatrudniano:

- 1) inspektora - 1 osoba w wymiarze 1 etatu,
- 2) psychologa - 1 osoba, na podstawie umowy o świadczenie usług.

Analiza przedłożonej dokumentacji osobowej koordynatorów zatrudnionych w PCPR wykazała, iż posiadali oni kwalifikacje zawodowe, określone przepisami art. 78 ust. 1 ustawy wrispz.

W tezkach akt osobowych znajdowały się oświadczenia koordynatorów potwierdzające spełnianie przez nich warunków, o których mowa w art. 78 ust. 1 pkt 2-4 ww. ustawy wrispz, tj. o:

- niepozbawieniu/nieograniczeniu władzy rodzicielskiej,
- braku obowiązku alimentacyjnego,

- nieskazaniu prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe.

Jak wynika z oświadczenia Dyrektora Centrum **/akta kontroli str. 52/**, w okresie podlegającym kontroli, nie było przypadku wszczęcia przeciwko osobie będącej koordynatorem postępowania karnego o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, o którym mowa w art. 78 ust. 2 ustawy wripsz.

Ponadto Dyrektor poświadczył Dyrektor, że praca koordynatorów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego, oraz nie prowadzili oni postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez Powiat, co jest zgodne z art. 79 ust. 3 i 4 ustawy wripsz **/akta kontroli str. 52/**.

Zadania realizowane przez koordynatorów ujęte zostały w ich zakresach czynności i zgodne były z zadaniami określonymi w ustawie wripsz **/akta kontroli str. 50-51/**.

W wyniku analizy dokumentacji osobowej stwierdzono, że pozostałe osoby, realizujące zadania z zakresu pieczy zastępczej, posiadały kwalifikacje w zakresie wykształcenia, zgodnie z regulacjami zawartymi w Rozporządzeniu.

3. Opracowanie 3-letniego powiatowego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej

Ustalono, że stosownie do przepisu art. 180 pkt 1 ustawy wripsz, Rada Powiatu Węgorzewskiego, Uchwałą Nr XXX/143/2021 z dnia 25 marca 2021 r., przyjęła do realizacji, opracowany przez Zespół „*Program rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Węgorzewskim na lata 2021-2023*” **/akta kontroli str. 53-59/**.

Za cel główny Programu przyjęto „*Rozwój i podniesienie poziomu pieczy zastępczej w powiecie węgorzewskim*”. Wskazano następujące cele szczegółowe:

1. „*Rozwój systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza środowiskiem naturalnym oraz doskonalenie pracy z rodziną.*”
2. *Podniesienie jakości świadczonych usług w istniejącym systemie pieczy zastępczej.*”

W Programie zaplanowano szereg działań ukierunkowanych na osiągnięcie założonych celów, tj.:

- promowanie rodzicielstwa zastępczego za pośrednictwem ulotek, plakatów, banerów oraz prasy;
- pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze;
- współpraca z rodzicami dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej na rzecz reintegracji rodziny;
- organizowanie grup wsparcia dla rodzin zastępczych;
- organizowanie dla rodzin zastępczych szkoleń i konferencji, mających na celu podnoszenie ich kompetencji;
- przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu rodzin zastępczych;
- doszkalanie kadry realizującej zadania z zakresu pieczy zastępczej.

Z informacji przedłożonej przez Dyrektora, stanowiącej **akta kontroli str. 60-62** wynika, że w celu realizacji założeń Programu, dotyczących rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej, PCPR podejmowało następujące działania:

- promowanie rodzinnej pieczy zastępczej poprzez rozpowszechnianie ulotek w ogólnodostępnych miejscach, m.in. w szkołach oraz publikację informacji w gazecie;

- zorganizowanie Festynów Rodziny (we wrześniu 2021 r. oraz w maju 2022 r.), w których brały udział m.in. rodziny zastępcze oraz kandydaci na rodziny zastępcze;
- umożliwienie rodzinom zastępczym oraz pracownikom PCPR, realizującym zadania z zakresu pieczy zastępczej, udziału w szkoleniach (potwierdzenia udziału w szkoleniach znajdowały się w dokumentacji rodzin oraz dokumentacji osobowej pracowników).

W Programie dookreślono coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych w ten sposób, że w każdym roku jego obowiązywania przewidziano utworzenie 1 rodziny zastępczej zawodowej (ewentualnie rodzinnego domu dziecka) **/akta kontroli str. 58-59/**.

Z danych przedłożonych przez Dyrektora **/akta kontroli str. 63/** wynika, że w okresie objętym kontrolą nie powstała żadna rodzina zastępcza zawodowa.

Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzić należy, że Organizator nie wyczerpał limitu rodzin zastępczych zawodowych, założonego w Programie na rok 2021. Dyrektor kontrolowanej Jednostki wyjaśniła, że „*brak było chętnych kandydatów*” na rodziny zastępcze zawodowe **/akta kontroli str. 64-65/**.

W myśl art. 76 ust. 4 pkt 15 ustawy w sprawie Organizator przedstawił Staroście i Radzie Powiatu sprawozdanie z efektów pracy **/akta kontroli str. 66-90/**.

4. Charakterystyka pieczy zastępczej w Powiecie

a) rodzinna piecza zastępcza

W okresie objętym kontrolą na terenie Powiatu funkcjonowały 42 rodziny zastępcze, w tym:

- 27 rodzin spokrewnionych,
- 12 rodzin niezawodowych,
- 3 rodziny zawodowe, w tym 1 pełniąc funkcję pogotowia rodzinnego **/akta kontroli str. 63/**.

W Powiecie nie funkcjonowały rodziny zawodowe specjalistyczne, ani rodzinne domy dziecka.

W ww. rodzinach przebywało łącznie 59 dzieci i osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej.

W okresie objętym kontrolą na terenie Powiatu powstało łącznie 10 rodzin zastępczych, w tym 6 rodzin spokrewnionych z dzieckiem i 4 rodziny zastępcze niezawodowe. Rozwiązano natomiast 9 rodzin zastępczych, w tym:

- 7 rodzin pełniących funkcję spokrewnionych rodzin zastępczych, z powodu: usamodzielnienia się wychowanków (w 4 przypadkach), problemów wychowawczych z dziećmi (w 2 przypadkach), problemów zdrowotnych rodziny zastępczej (w 1 przypadku);
- 2 rodziny zastępcze niezawodowe, w jednym przypadku z powodu powrotu dziecka pod opiekę rodziny biologicznej, oraz w drugim przypadku z uwagi na przysposobienie dziecka **/akta kontroli str. 91/**.

Żadna z rodzin nie przekształciła się w inną formę **/akta kontroli str. 63/**. Ponadto ustalono, iż nie było przypadków rozwiązania umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej na wniosek Starosty.

Zespół kontrolny ustalił, że nie było przypadków łączenia pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej z prowadzeniem rodzinnego domu dziecka, a także łączania pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej z funkcją rodziny zastępczej niezawodowej **/akta kontroli str. 92-97/**.

Ustalono, że w dacie kontroli w Powiecie funkcjonowały 33 rodziny zastępcze, w których przebywało łącznie 41 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. Wsparciem koordynatora objętych było 15 rodzin, natomiast 18 rodzin pozostawało pod opieką Organizatora, tj. pracownika socjalnego i kierownika Zespołu **/akta kontroli str. 92-97/**.

Biorąc pod uwagę fakt, iż koordynator, w dniu podjęcia czynności kontrolnych, obejmował wsparciem 15 rodzin zastępczych (zatem maksymalną liczbę rodzin przypadającą na jednego koordynatora), w sytuacji, kiedy na mocy orzeczenia sądu zawiązą się nowe rodziny, bądź któraś z 18 rodzin, nieobjętych wsparciem koordynatora, a pozostająca pod opieką Organizatora, wystąpi z wnioskiem o jego przydzielenie, brak będzie możliwości udzielenia im takiej pomocy. Podkreślić należy, iż wniosek ze strony rodziny zastępczej o przydzielenie koordynatora, nakłada na Organizatora obowiązek zapewnienia im takiego wsparcia, zgodnie z art. 77 ust. 1 ustawy wrispz. W ramach bieżącego instruktażu, wskazano Dyrektorowi rozważenie możliwości podjęcia działań w kierunku zatrudnienia kolejnej osoby na stanowisku koordynatora.

W PCPR, zgodnie z art. 46 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy wrispz, prowadzono rejestr danych o osobach, z podziałem na dane o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka. Rejestr prowadzony był w postaci zbiorczej ewidencji (w formie tabelarycznej) i zawierał wszystkie dane, o których mowa w art. 46 ust. 2 wyżej cytowanej ustawy. W myśl art. 46 ust. 4 ustawy wrispz dane z Rejestru były przekazywane do właściwego sądu.

Ustalono, że Organizator w roku 2021 dwukrotnie przeprowadził szkolenie na rodziców zastępczych, o którym mowa w art. 44 ust. 1 ustawy wrispz **/akta kontroli str. 98/**. Szkolenie ukończyło 3 osoby (w tym 1 małżeństwo i 1 osoba niepozostająca w związku małżeńskim), które uzyskały kwalifikacje do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i przyjęły dzieci do pieczy zastępczej.

W roku 2022 zorganizowano natomiast jedno szkolenie, na które zakwalifikowano 2 osoby. Szkolenie było kontynuowane również w dacie przeprowadzania kontroli w Jednostce.

Szkolenia, o których mowa powyżej odbywały się w ramach programu „Szkoła dla Rodzin Zastępczych” **/akta kontroli str. 98/**.

b) instytucjonalna piecza zastępcza

Ustalono, iż na terenie Powiatu nie funkcjonują placówki opiekuńczo-wychowawcze. Dzieci z Powiatu, zgodnie z postanowieniami sądu, umieszczano w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej w innych powiatach **/akta kontroli str. 99/**.

5. Zapewnienie dzieciom miejsc w pieczy zastępczej

Powiat Węgorzewski zapewniał dzieciom pieczę zastępczą w formie miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej (co do zasady na terenie własnego Powiatu) oraz w instytucjonalnej pieczy na terenie innych powiatów.

Na podstawie informacji przekazanych przez Dyrektora ustalono, że w kontrolowanej Jednostce nie wprowadzono wewnętrznych regulacji dotyczących umieszczania dzieci w pieczy zastępczej.

W celu ustalenia, czy Organizator we właściwy sposób realizował zapis wynikający z art. 180 pkt 2 ustawy wrispz, analizie poddano:

- 10 teczek rodzin zastępczych, funkcjonujących na terenie Powiatu, w tym: 2 teczki rodzin zastępczych zawodowych (z czego 1 teczkę rodziny pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego) oraz 8 teczek rodzin zastępczych niezawodowych,
- 6 teczek dzieci skierowanych do rodzinnej pieczy zastępczej,
- 4 teczki dzieci, które sąd postanowił umieścić w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

a) realizacja postanowień sądu o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej

W okresie podlegającym kontroli do Organizatora wpłynęło 18 postanowień sądu, z których wynikała konieczność umieszczenia 18 dzieci w różnych formach pieczy zastępczej **/akta kontroli str. 100-108/**. Ustalono, że dzieci, których dokumentację poddano kontroli, umieszczano zgodnie ze wskazaniem sądu, dookreślonym w postanowieniu.

Postanowienia sądu realizowano co do zasady bez zbędnej zwłoki. Ustalono, że w 1 przypadku, postanowienie nie zostało zrealizowane, o czym mowa na str. 11 niniejszego wystąpienia.

b) kierowanie dzieci do pieczy zastępczej

W badanym okresie Organizator zapewnił dzieciom z terenu Powiatu pieczę zastępczą w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy w następujący sposób **/akta kontroli str. 100-108/**:

- 5 dzieciom zapewniono pieczę w 5 rodzinach zastępczych spokrewnionych (w tym 1 dziecku w rodzinie na terenie innego powiatu), z których 2 (na mocy postanowienia sądu), przeniesiono do rodziny zastępczej zawodowej;
- 3 dzieciom zapewniono pieczę w 3 niezawodowych rodzinach zastępczych (w tym 1 dziecku w rodzinie na terenie innego powiatu);
- 2 dzieci zapewniono pieczę w 1 rodzinie zastępczej zawodowej, z których 1, na mocy postanowienia sądu, przeniesiono do rodziny zastępczej spokrewnionej;
- 4 zapewniono pieczę w 1 rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego;
- 3 dzieciom zapewniono pieczę w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenach innych powiatów, z których 1 na mocy postanowienia sądu, zostało przeniesione z jednej do drugiej placówki opiekuńczo-wychowawczej;

Dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej w innych powiatach, spokrewnione były z osobami tworzącymi dla nich rodziny zastępcze **/akta kontroli str. 100-105/**.

W badanym okresie nie było przypadków umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej na podstawie umowy zawartej z rodzicami, zgodnie z art. 35 ust. 2 ustawy wripsz, doprowadzenia dziecka do pieczy przez Policję lub Straż Graniczną, a także umieszczania na podstawie art. 12 a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021 poz. 1245).

Na podstawie analizy dokumentacji i przedłożonych informacji stwierdzono, że co do zasady rodzeństwom zapewniano pieczę w tej samej formie pieczy zastępczej. Ustalono, iż w jednym przypadku, w październiku b.r. 3-miesięczne dziecko umieszczono w rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego. Troje jego starszego rodzeństwa od przeszło 1,5 roku przebywało w rodzinie zastępczej zawodowej i nie czuje się związane z młodszym rodzeństwem. Dyrektor Jednostki wyjaśniła, że aktualnie przed sądem toczy się postępowanie w zakresie unormowania jego sytuacji prawnej, tj. pozbawienia władzy rodzicielskiej rodziców **/akta kontroli str.**

109-110/. Tak przyjęte rozwiązanie było podyktowane dobrem dziecka, które w ocenie Organizatora zapewni mu stworzenie stabilnego i trwałego środowiska wychowawczego.

Zgodnie z art. 36 ustawy wripz umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka następuje po uzyskaniu zgody, odpowiednio rodziców zastępczych albo prowadzącego rodzinny dom dziecka. Ustalono, że w przypadku umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych zawodowych (w tym pełniących funkcję pogotowia rodzinnego), Organizator pozyskiwał pisemne zgody rodzin zastępczych na ich przyjęcie. Natomiast w przypadku pozostałych rodzin zastępczych, które zostały ustanowione przez sąd na mocy postanowienia, Centrum po rozpoczęciu współpracy z rodzinami nie pozyskiwało od nich pisemnej zgody na przyjęcie dziecka, gdyż rodziny te same wniosły do sądu o ustanowienie ich rodziną zastępczą, tym samym wyrażając swoją wolę podjęcia się tej funkcji. Ustanowione przez sąd rodziny zastępcze zgłaszały się do PCPR i składały oświadczenie, od kiedy faktycznie dziecko przebywa w ich rodzinie zastępczej. Zatem można uznać, że rodziny wyrażały swoją wolę przyjęcia dziecka pod opiekę w toku toczącego się postępowania w sądzie, natomiast złożone w PCPR oświadczenie stanowiło swoiste potwierdzenie tej woli.

Zgodnie z art. 53 ust.1 ustawy wripz w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. Zapisy art. 53 ust. 2 powyższej ustawy wskazują, że w przypadku konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej rodzeństwa, za zgodą rodziny zastępczej oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, dopuszczalne jest umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci.

W wyniku analizy dokumentacji ustalono, że w okresie objętym kontrolą limit ten został przekroczony w rodzinie zastępczej zawodowej (poz. 32 w Wykazie) **/akta kontroli 92-97)**, w związku koniecznością umieszczenia w rodzinie rodzeństwa. W dokumentacji tej rodziny znajdowała się jej zgoda na przyjęcie dziecka ponad limit oraz pozytywna opinia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej **/akta kontroli 111-112)**.

W myśl art. 42 ust. 1 i 2 ustawy wripz pełnienie funkcji rodziny zastępczej oraz prowadzenie rodzinnego domu dziecka może być powierzone osobom, które spełniają m.in. warunki dookreślone w powyższym akcie prawnym. Z informacji Dyrektora Centrum wynika, że w kontrolowanej Jednostce spełnianie przez rodziny warunków, o których mowa powyżej, było sprawdzane przez Organizatora na etapie weryfikowania kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej, jeszcze przed skierowaniem ich na szkolenie **/akta kontroli str. 113-114/**.

Tymczasem, w wyniku analizy dokumentacji rodziny niezawodowej, znajdującej się pod poz. nr 20 w Wykazie, stanowiącym **akta kontroli str. 117-128**, ustalono, że:

- 27 lipca 2016 r. Sąd Rejonowy w Giżycku Wydział Rodzinny i Nieletnich wydał postanowienie - z wniosku kandydatki na rodzinę zastępczą - o umieszczeniu, w trybie zabezpieczenia na czas trwania postępowania, dwojga małoletnich dzieci w rodzinie zastępczej (tworzonej przez osobę niepozostającą w związku małżeńskim), uprzednio pozyskując od Organizatora pozytywną opinię o rodzinie,
- 02 sierpnia 2016 r. rodzina zastępcza, złożyła w PCPR oświadczenie, potwierdzając, iż spełnia warunki, określone w art. 42 ustawy wripz, w tym, iż nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe,
- 12 sierpnia 2016 r. psycholog wydał pozytywną opinię o rodzinie, wskazując, iż posiada ona odpowiednie predyspozycje do pełnienia powierzonej funkcji,

- **dopiero** 04 stycznia 2017 r., tj. niemal po pół roku od umieszczenia dzieci w rodzinie zastępczej, do Ministerstwa Sprawiedliwości wpłynęło zapytanie PCPR o udzielenie informacji o osobie, tworzącej rodzinę zastępczą - w odpowiedzi z dnia 10 stycznia 2017 r. Organizator otrzymał informację, że figuruje ona w Kartotece Karnej Krajowego Rejestru Karnego, bowiem była karana w 2014 r.,
- 22 stycznia 2017 r. PCPR wydał zaświadczenie o ukończeniu przez rodzinę szkolenia dla niezawodowych rodzin zastępczych,
- 23 stycznia 2017 r. **Organizator wydał rodzinie zastępczej zaświadczenie, kwalifikując ją do pełnienia powierzonej funkcji, z którego wynika, iż spełnia ona wszystkie warunki, określone w art. 42 ust. 1-3 ustawy wrispz, pomimo, iż był w posiadaniu informacji, że warunki te w jej przypadku nie były spełnione,**
- 16 października 2017 r. Sąd Rejonowy w Giżycku Wydział Rodzinny i Nieletnich wydał postanowienie - z wniosku rodziny zastępczej - o umieszczeniu dwojga małoletnich dzieci w tejże rodzinie zastępczej.

W wyniku analizy dokumentacji ustalono, że rodzina, o której mowa powyżej, była każdorazowo pozytywnie oceniana przez Organizatora. W okresie pełnienia funkcji rodziny zastępczej posiadała również pozytywne opinie o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia tej funkcji, wystawiane przez psychologa.

Dyrektor w pisemnym wyjaśnieniu wskazała, że „(...) szkolenie w/w rodziny odbyło się po ustanowieniu jej rodziną zastępczą zgodnie z Postanowieniem Sądu z dnia 27.07.2016 r. (...). Sąd był w posiadaniu informacji o karalności [pani ...] oraz był w posiadaniu akt sprawy karnej [pani ...]. (...) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie wypełniło Postanowienie Sądu, który pomimo karalności ustanowił [tu dane rodziny] niezawodową rodziną zastępczą. W naszej ocenie [pani ...] pomimo skazania prawomocnym wyrokiem (przedawnionym na początku 2017 r.) była jedyną osobą, która mogłaby zająć się siostrzenicami. Relacje rodzinne, silne więzi sprawiły, że PCPR popierało decyzję Sądu. Nie było innych osób w otoczeniu dziewczynek, które mogły zapewnić im stabilny dom i poczucie bezpieczeństwa” /akta kontroli str. 129-130/.

Ustalono, że w dokumentacji ww. rodziny zastępczej brak było potwierdzenia, że nastąpiło zatarcie skazania rodziny i spełnia obecnie wszystkie warunki, określone w ustawie wrispz. Dyrektor poinformował, że Organizator nie wystąpił ponownie do Ministerstwa Sprawiedliwości z zapytaniem o udzielenie informacji w tym zakresie.

W ocenie organu kontroli, PCPR winien wystąpić z zapytaniem do Ministerstwa Sprawiedliwości o informacje dotyczące rodziny, **jeszcze na etapie wstępnej kwalifikacji**, a nie opierać się tylko na jej oświadczeniu, że nie była skazana prawomocnym wyrokiem (jak się okazało niezgodnym z prawdą) /akta kontroli str. 118/. Ponadto po powzięciu informacji z Ministerstwa Sprawiedliwości o skazaniu rodziny prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo, Organizator nie powinien wydać rodzinie zaświadczenia kwalifikacyjnego (o którym mowa w art. 45 ustawy wrispz), **zawierającego potwierdzenie ukończenia szkolenia oraz spełniania przez rodzinę warunków**, o których mowa w art. 42 wyżej przytoczonego aktu prawnego, bowiem było to niezgodne ze stanem faktycznym. Zaświadczenie, o którym mowa powyżej rodzina winna otrzymać po upewnieniu się, że faktycznie spełnia ona wszystkie warunki określone w przepisach ustawy wrispz.

Biorąc pod uwagę, że PCPR nie wystąpiło ponownie do Ministerstwa Sprawiedliwości z wnioskiem o informacje dotyczące rodziny, o której mowa powyżej, na dzień kontroli zatem nie posiadało potwierdzenia, że spełnia ona warunek określony w art. 42 ust 2 ustawy wrispz. W ocenie zespołu

kontrolnego Jednostka winna niezwłocznie pozyskać informacje z Krajowego Rejestru Karnego, aby mieć pewność, że ww. rodzina spełnia wymóg, o którym mowa w cytowanym akcie prawnym.

Przyczyną powstania powyższej nieprawidłowości była niewłaściwa interpretacja przepisów prawa, skutkiem zaś potwierdzenie nieprawdy w wydanym zaświadczeniu kwalifikacyjnym, a co za tym idzie zakwalifikowanie osoby do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, skazanej za umyślne przestępstwo.

Ustalono, że w dokumentacji rodzin zastępczych niezawodowych, ustanowionych na mocy postanowienia sądu (poz. 27 i 28 w Wykazie **/akta kontroli str. 96/**), brak było świadectwa ukończenia szkolenia, o którym mowa w art. 44 ust. 1 ustawy wrispz. Natomiast w przypadku rodziny zastępczej niezawodowej, znajdującej się w Wykazie pod poz. 21 **/akta kontroli str. 95/** ww. świadectwo posiadał tylko jeden z małżonków.

Z analizy przedłożonej dokumentacji rodzin, a także wyjaśnień Dyrektora **/akta kontroli str. 131-132/** wynika, że jedna z rodzin zastępczych była w trakcie szkolenia, które zostało zorganizowane przez PCPR, natomiast druga została już poinformowana o konieczności odbycia szkolenia. Natomiast w przypadku rodziny zastępczej, znajdującej się w Wykazie pod poz. 21 **/akta kontroli str. 95/**, Dyrektor kontrolowanej Jednostki wyjaśnił, że *„małżeństwo nie prowadzi wspólnego gospodarstwa domowego, od początku tworzenia rodziny zastępczej żyją w nieformalnej separacji. Pan [tu imię mężczyzny] nie uczestniczy w wychowaniu małoletniej [tu imię dziecka], jednak nie stanowi dla niej żadnego zagrożenia, jest wdzięczny żonie za opiekę nad jego bratanicą”* **/akta kontroli str. 131-132/**.

Biorąc pod uwagę zapisy art. 41 ust 1 ustawy wrispz, który stanowi, iż rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka **tworzą małżonkowie** lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, kontrolujący nie mogli zgodzić się z wyjaśnieniami Dyrektora. Wskazać należy także, iż **sąd ustanowił rodziną zastępczą obojwoje małżonków, dlatego też każdy z nich powinien ukończyć szkolenie**, o którym mowa w art. 44 ust. 1 ustawy wrispz.

Przyczyną nieprawidłowości była niewłaściwa interpretacja przepisów ustawy wrispz oraz niedostateczny nadzór nad spełnianiem przez rodziny zastępcze warunków określonych w ustawie. Podczas kontroli nie było możliwe ustalenie skutków powyższej nieprawidłowości, bowiem wojewoda nie posiada delegacji do kontroli jakości funkcjonowania rodzin zastępczych.

Zgodnie z art. 46 ust. 3 ustawy wrispz, osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzący rodzinny dom dziecka zobowiązane są do przedstawiania staroście co 2 lata zaświadczenia lekarskiego o stanie zdrowia, wystawionego przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 października 2017 r. o podstawowej opiece zdrowotnej, oraz opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, wystawionej przez psychologa.

Ustalono, że w przypadku jednej rodziny zastępczej niezawodowej, umieszczonej w Wykazie pod poz. 21 **/akta kontroli str. 95/**, brak było aktualnej opinii psychologa o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia tej funkcji.

Dyrektor Centrum wyjaśniła, że *„(...) powyższe zostało przeoczone przez pracownika z uwagi na rotację koordynatorów (...)* **/akta kontroli str. 133-134/**.

Ponadto w dokumentacji rodziny zastępczej zawodowej, pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego (poz. 30 z Wykazu) **/akta kontroli str. 96/** znajdowały się zaświadczenia obojga małżonków o ukończeniu przez nich szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji zawodowej rodziny zastępczej

oraz zaświadczenie kwalifikacyjne, uprawniające do pełnienia tej funkcji. Tymczasem tylko jeden z małżonków przedstawiał aktualne zaświadczenie lekarskie oraz opinię psychologa, o których mowa w art. 46 ust. 3 ustawy wripisz. Z analizy dokumentacji rodziny, w tym postanowień sądowych **/akta kontroli str. 135-137/** wnioskować można, iż funkcję rodziny zastępczej zawodowej powierzano tylko jednemu z małżonków. Z wyjaśnień Dyrektora Jednostki wynika, iż „[tu dane małżonka] *od kilku lat wyjeżdża zarobkowo za granicę i nie pełni roli opiekuna systematycznie, nie ma kontaktu ze wszystkimi dziećmi, nie jest w stanie ponosić odpowiedzialności za ich rozwój i wychowanie, nie jest wzywany na rozprawy Sądowe. Podczas pobytu w domu wspiera żonę i pomaga jej w prowadzeniu rodziny zastępczej*” **/akta kontroli str. 138-139/**.

Biorąc pod uwagę przepisy art. art. 41 ust 1 ustawy wripisz, który stanowi, iż rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim oraz fakt, że drugi z małżonków w chwilach swojej obecności w domu także realizował zadania, przypisane rodzinie zastępczej (na co wskazał Dyrektor w wyjaśnieniu), w ocenie kontrolujących oboje małżonkowie winni spełniać wymogi określone w art. art. 46 ust. 3 ustawy wripisz.

Przyczyną nieprawidłowości było przeoczenie w przypadku jednej rodziny oraz niewłaściwa interpretacja przepisów w przypadku drugiej rodziny i niedostateczny nadzór nad spełnianiem przez nie nadal warunków, określonych w art. 42 ustawy wripisz. Powyższa nieprawidłowość może skutkować pełnieniem funkcji rodziny zastępczej przez osoby, które nie posiadają odpowiednich predyspozycji i motywacji do wykonywania nałożonych na nie obowiązków, a co za tym idzie niewłaściwego zaspokojenia bieżących potrzeb dziecka, umieszczonego w tej rodzinie.

Zgodnie z § 2 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 roku w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz.U. Nr 292, poz.1720) jeżeli powiat nie może skierować dziecka do placówki opiekuńczo-wychowawczej z powodu braku odpowiedniej placówki opiekuńczo-wychowawczej lub z powodu braku miejsca w placówce opiekuńczo-wychowawczej na jego terenie, zwraca się do innego powiatu z wnioskiem o skierowanie dziecka do odpowiedniej placówki opiekuńczo-wychowawczej. W dokumentacji wszystkich analizowanych przypadków dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej znajdował się wniosek, o którym mowa powyżej **/akta kontroli str. 140/**.

Ustalono, że w placówce opiekuńczo-wychowawczej zostało umieszczone dziecko poniżej 10 r.ż. Dziecko to zostało skierowane do placówki wraz ze starszym rodzeństwem, a zatem zgodnie z przepisami art. 95 ust 2 ustawy wripisz **/akta kontroli str. 107/**.

Ponadto ustalono, że w okresie podlegającym kontroli, PCPR nie zrealizowało postanowienia sądu dotyczącego umieszczenia w instytucjonalnej pieczy zastępczej dziecka, które ukończyło 17 lat i 9 miesięcy. Kontrolowana Jednostka po otrzymaniu w dniu 1 lipca 2022 r. postanowienia sądu dotyczącego umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, poszukiwała mu miejsca na terenie innych powiatów **/akta kontroli str. 141-156/**. Pomimo podejmowanych działań przez PCPR, z uwagi na brak wolnych miejsc oraz z powodu niepełnosprawności dziecka nie znaleziono placówki, która mogłaby je przyjąć. O trudnościach z umieszczeniem dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej Organizator poinformował sąd rodzinny, który po osiągnięciu przez nie pełnoletności, na mocy postanowienia, umieścił je w domu pomocy społecznej **/akta kontroli str. 157-159/**.

c) rotacja dzieci w pieczy zastępczej

W okresie poddanym kontroli 4 dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej powróciło pod opiekę rodziny biologicznej, natomiast 2 dzieci, przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej zostało przysposobionych. Usamodzieliło się łącznie 8 osób, które przebywając w pieczy zastępczej osiągnęły pełnoletność, w tym 7 z rodzinnej pieczy zastępczej oraz 1 z instytucjonalnej pieczy zastępczej **/akta kontroli str. 160/**.

Ustalono, że w okresie objętym badaniem, z rodzinnej do instytucjonalnej pieczy zastępczej przeniesiono 3 dzieci. We wszystkich przypadkach powodem przeniesienia dzieci były problemy wychowawcze **/akta kontroli str. 160-161/**.

6. Uwagi i wnioski

Mając na uwadze ustalenia kontroli wnioskować należy, że w okresie objętym kontrolą Powiat, co do zasady zapewniał dzieciom miejsca w rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej (na terenie innych powiatów).

Biorąc natomiast pod uwagę istotę deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej, a także fakt, iż **w okresie poddanym kontroli nie nastąpił planowany w Programie rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej**, rekomenduje się **zintensyfikowanie działań ukierunkowanych na ich rozwój**.

7. Zalecenia

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami i uchybieniem, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy wrispz, wnoszę o podjęcie przez Dyrektora, który wraz z poprzednim Dyrektorem odpowiada za ich powstanie, stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

1. Dostosować zapisy Regulaminu do przepisów ustawy wrispz, zgodnie ze wskazaniem zawartymi w treści wystąpienia, a kopię tego dokumentu przesłać do tutejszego Urzędu.
2. Zaświadczenie kwalifikacyjne dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, o którym mowa w art. 45 ustawy wrispz, wydawać po spełnieniu przez nich wszystkich warunków określonych w art. 42 ustawy wrispz.
3. Uregulować dopełnienie przez rodzinę zastępczą niezawodową obowiązku, wynikającego z art. 44 ust 1 ustawy wrispz, dotyczącego pozyskania świadectwa ukończenia szkolenia.
4. Pozyskiwać od rodzin zastępczych zaświadczenia lekarskie oraz opinie o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej co 2 lata, zgodnie z art. 46 ust 3 ustawy wrispz.
5. Weryfikować w sposób systematyczny spełnianie nadal przez rodziny warunków umożliwiających im pełnienie funkcji rodziny zastępczej, o których mowa w art. 42 ustawy wrispz i wzmocnić nadzór Dyrektora w powyższym zakresie.

Kontrolowanej Jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Podstawa prawna:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. 2022 poz. 447 ze zm.).

Z up. Wojewody Warmińsko-Mazurskiego

Urszula Jędrychowska

Zastępca Dyrektora

Wydziału Polityki Społecznej

Katarzyna Stefanowska – główny specjalista

Agnieszka Brzozowska – główny specjalista

Olsztyn, 12 stycznia 2023 r.

PS-VI.431.2.21.2022.KS

**Szanowna Pani
Anna Juszyńska
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Węgorzewie**

Działając na podstawie § 16 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. z 2015 r. poz. 1477) prostuje się omyłkę pisarską w treści wystąpienia pokontrolnego z dnia 8 grudnia 2022 r.

W związku z powyższym na stronie 2 ww. wystąpienia **zmienia się treść** drugiego akapitu z:
„Ustalono, iż w okresie podlegającym kontroli Jednostką kierowali:

- do 15.01.2022 r. – pan Dariusz Jurkowski, dalej jako poprzedni Dyrektor,
- od 18.01.2022 r. do chwili obecnej – pani Anna Juszyńska /akta kontroli str. 1-3/.”

na:

„Ustalono, iż w okresie podlegającym kontroli Jednostką kierowali:

- do 15.01.2022 r. – pan Dariusz Jurkiewicz, dalej jako poprzedni Dyrektor,
- od 18.01.2022 r. do chwili obecnej – pani Anna Juszyńska /akta kontroli str. 1-3/.”

Niniejsze sprostowanie integralnie związane jest z treścią wystąpienia z dnia 8 grudnia 2022 r.

**Z up. Wojewody Warmińsko-Mazurskiego
Urszula Jędrychowska
Zastępca Dyrektora
Wydziału Polityki Społecznej**

osoba do kontaktu w sprawie: Katarzyna Stefanowska, tel. 876101666
e-mail: katarzyna.stefanowska@uw.olsztyn.pl